

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84715,Mineyko-Zygmunt.html>
2022-10-05, 13:21

Mineyko Zygmunt

MINEYKO Zygmunt (1840, Bałwaniszki k. Oszmiany – 27 XII 1925, Ateny), inżynier działający głównie na Półwyspie Bałkańskim. Syn Stanisława, herbu Gozdawa, właściciela ziemskiego, powstańca listopadowego, i Cecylii z Szukiewiczów.

Urodzony w majątku rodzinnym, po ukończeniu w 1852–58 gimnazjum w Wilnie wstąpił na studia w Wojskowej Mikołajewskiej Szkole Inżynieryjnej w Petersburgu. Od 1859 należał do polskiej konspiracji, organizował podczas wakacji manifestacje patriotyczne i prowadził agitację wśród chłopów. Podejrzany o działalność antypaństwową, musiał zbiec w 1861 za granicę.

Przez Bałkany i Stambuł, w którym nawiązał kontakty z emigrantami polskimi, udał się do Genui. Wstąpił tam do Polskiej Szkoły Wojskowej. Znalazł się w grupie młodzieży zbuntowanej przeciw L. Mierosławskiemu, która w VIII 1862 opuściła uczelnię z zamiarem powrotu do kraju. Po drodze zawitał ponownie do Turcji i pracował tam przy trasowaniu linii kolejowej Stambuł-Adrianopol (ob. Edirne).

Pod koniec zimy 1863 przedostał się przez Rumunię i Galicję do powstania styczniowego, walczył w oddziale M. Langiewicza, m.in. pod Chrobrzem i Grochowiskami, gdzie dowodził atakiem kosynierów i przyczynił się do zwycięstwa. Po rozpadzie oddziału Langiewicza został aresztowany przez władze austriackie i więziony w Krakowie, skąd zbiegł i zorganizował oddział powstańczy w powiecie oszmiańskim. Po rozproszeniu oddziału 15 VI w potyczce pod Rosoliszkami, M. został ujęty i wydany władzom przez miejscowych chłopów. Skazano go na śmierć. Wskutek zabiegów matki (która przekupiła wpływowe osobistości) złagodzono wyrok do 12-letniej katorgi w kopalniach nerczyńskich. Podczas transportu na Sybir zbiegł z Tomską i pod fałszywym

nazwiskiem odpłynął z Kronsztadu angielskim statkiem do Holandii.

Osiadłszy we Francji, wykładał fortyfikację w polskich szkołach wojskowych w Paryżu i w Tuluzie. W 1867–68 ukończył wojskową École d'Application du Corps Royal d'État-Major w Paryżu. Pracował dorywczo na kolei. Zaangażowany przez A. Przeździeckiego, będącego wówczas naczelnym inżynierem wilajetu naddunajskiego, na posadę inżyniera w tureckiej służbie państwowej, udał się wiosną 1869 do Bułgarii, gdzie uczestniczył w projektowaniu i budowie linii kolejowej Nikopol–Plewna, a następnie kolei Sambuł–Izmit. Przez jakiś czas – jako inżynier okręgowy – wchodził w skład zdominowanej przez Polaków brygady inżynierskiej w Ruszczuku (ob. Ruse w Bułgarii), budującej głównie strategiczne drogi bite i mosty.

W latach 70. XIX w. był naczelnym inżynierem wilajetowym Epiru i Tesalii z siedzibą w Janinie. Co najmniej od 1872 budował fortece Janina i Preweza oraz drogi strategiczne. Około 1876 zorganizował poszukiwania archeologiczne uwieńczone odkryciem starożytnej świątyni w Dodonie, a w 1880 opracował mapę etnograficzną Epiru. Utrzymywał bliskie stosunki z ludnością grecką i nie ukrywał sympatii dla jej aspiracji wywoleńczych. Dobitym przejawem tej postawy było małżeństwo, które zawarł z Prozerpiną Manarys, córką dyrektora gimnazjum w Janinie. Zapewne z tego względu przeniesiono M. do Azji Mniejszej. Był to zresztą konflikt wewnętrzny typowy dla zatrudnionych w Turcji Polaków – sprzyjających władzom jako ewentualnym sprzymierzeńcom w oswobodzeniu ojczyzny, ale wyczulonym też na polityczne i religijne zniewalanie ludów zamieszkujących imperium osmańskie.

Wiadomo, że w 1888 M. przebywał w Smyrnie (ob. Izmir), gdzie opracowywał mapę rzeki Gediz oraz projekt jej regulacji, który następnie realizował. Później, jako nadzwyczajny inspektor z ramienia sułtana, rozwiązywał problemy komunikacyjne w rejonie Angory (ob. Ankara). Nadto był przez wiele lat prezesem Tow. Weteranów Polskich działającego w imperium osmańskim. W 1891, zapewne pod wpływem żony, zdecydował się przenieść do Aten i związał

się z Grecją na resztę życia. Do 1917 kierował tam departamentem budownictwa wodnego w ministerstwie robót publicznych.

Po przejściu na emeryturę M. poświęcił się pisaniu pamiętników, nie zdążył w nich jednak prawie niczego podać na temat swojej bogatej kariery inżynierskiej. Toteż znamy ją praktycznie jedynie z innych przekazów, w sposób niepełny i wyrywkowy. Niedokończony pamiętnik wydano w 1971 pt. *Z tajgi pod Akropol*.

Więcej wiemy natomiast o udziale M. w greckim życiu publicznym. W 1896 był członkiem komisji wykonawczej przejmującej Kretę spod panowania tureckiego. Od 1897 kierował sekcją topograficzną greckiego sztabu generalnego. Podczas wojny bałkańskiej (1912–13) dopomógł Grekom zdobyć twierdze Janina i Preweza, które częściowo sam zbudował i dobrze znał. Ale już wcześniej, w 1910, parlament grecki przyznał mu honorowe obywatelstwo. Przynależność do ścisłej elity i szczyty zawdzięczał M. niewątpliwie przede wszystkim profesjonalnej karierze inżynierskiej, której – zwłaszcza w przypadku Grecji – możemy się tylko domyślać.

Do końca życia M. czuł się silnie związany z Polską. W 1896 był pierwszym polskim korespondentem z pierwszych nowożytnych igrzysk olimpijskich w Atenach. Podczas I wojny światowej publikował wraz z synem Stanisławem (lekarzem) w prasie greckiej artykuły dotyczące sprawy polskiej. Doczekawszy odzyskania przez Polskę niepodległości, dwukrotnie odwiedził kraj. W 1922 spotkał się z marszałkiem J. Piłsudskim (który udekorował go Krzyżem *Virtuti Militari* V klasy) i przekazał Uniw. Stefana Batorego w Wilnie bogaty zbiór numizmatów. W 1923 otrzymał rangę pułkownika weterana oraz Krzyż Walecznych, a Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie przyznał mu doktorat honoris causa. W ostatnich latach życia M. nosił się z zamiarem zorganizowania polskiej wyprawy archeologicznej do Epiru, gdyż uważał, że dysponuje przesłankami pozwalającymi zlokalizować Butrorum, stolicę króla Pyrrusa. Rozważał też możliwość powrotu do kraju.

Najbardziej znanymi z jego potomków byli politycy: Georgios i

Andreas Papandreu, obaj piastujący przez pewien czas stanowisko premiera.

PSB (J. Kucza-Kuczyńska); SBTP (B. Orłowski); SPPT (B. Orłowski).

J. Chołodecki: *Księga pamiątkowa*, Lwów 1904; J. Gieysztor: *Pamiętniki*, t. 2, Wilno 1913; *Historiografia polska w dobie pozytywizmu (1865–1900)*, Warszawa 1968; Z. Mineyko: *Z tajgi pod Akropol*, Warszawa 1971; B. Orłowski: *Osiągnięcia inżynierskie Wielkiej Emigracji*, Warszawa 1992; tegoż: *Polska przygoda z techniką*, Warszawa 2009; J. Parandowski: *Zdobywca Janiny*, [w:] *Wspomnienia i sylwety*, Wrocław 1969, s. 221–225. „Tygodnik Ilustrowany” 1926, nr 9; Biblioteka Jagiellońska: rkps 7092.

Bolesław Orłowski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)